

педагогічному і студентському середовищі. Він повинен допомагати розв'язувати конфлікти і суперечки, сприяти адаптації студентів. Паралельно з профілактикою явища проводиться діагностика наявності булінгу та виявлення його жертв.

Висновок. Загалом, соціальна профілактика, спрямована на попередження і ліквідацію булінгу в студентських колективах, має на меті насамперед мінімізацію його впливу на соціалізацію особистості. Основними формами просвітницької роботи з даного питання є виступи на батьківських зборах; лекції в яких розповідається про причини зародження булінгу, його наслідки для формування особистості; круглі столи і семінари, націлені на обговорення проблеми булінгу в колективах; індивідуальні та групові консультації.

Список використаних джерел:

1. Вальчишена С. Б. Насильство як соціальна проблема: виступ на батьківських зборах. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2012. № 9. С. 35-38.
2. Лушпай Л. І. *Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії)*. К., 2010. С. 126–131.

Лілія Хмурич,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: Світлана Калаур,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині волонтерський рух займає надзвичайно вагомий роль в нашій країні, особливо вагомість волонтерства суттєво підвищився з початком повномасштабної російсько-української війни. Так, у законі України [4] зазначено, що «волонтером» може бути така «фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» (ЗУ «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 за №3236-VI). Іншими словами волонтер – це особа, яка діє добровільно, а його діяльність є неприбутковою. Тому можемо констатувати, що студенти-волонтери як суб'єкти волонтерської діяльності мають змогу суттєво вдосконалити свої професійні уміння налагоджувати ефективну комунікацію та підвищити рівень професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед коротко розглянемо підходи науковців до трактування сутності наукової дефініції «волонтер» у психолого-педагогічному та соціальному контексті. Зокрема, нам імпонує бачення М. Дейчаківського, який ще у кінці 90-х років минулого століття наголосив на тому, волонтери є «найактивнішими представниками різних груп населення, які бажають своєю працею та участю надати дійову підтримку у становленні демократії в Україні, зробити конкретний внесок у поліпшення становища маргінальних груп чи в розвиток соціальної та культурної сфери» [2, с. 10].

Відзначимо, що з соціально-економічної точки зору волонтерську діяльність доцільно розглядати як цілісну систему добровільної та усвідомленої суспільно корисної діяльності, яка безпосередньо базується на цілеспрямованому застосуванні ресурсів, знань та умінь особистості, що здійснюється у вільний час на безоплатній умові. Саме таку позицію відстоює у своїй публікації В. Голуб [1, с. 28-29]. Тоді як, з психолого-педагогічної точки зору волонтерська діяльність базується на взаємодопомозі на основі надання конкретного спектру послуг, а також може базуватися та різноманітних формах громадянської участі. Головною особливістю волонтерства є те, що ця діяльність відбувається на безоплатній основі – тобто добровільно та здійснюється на благо широкої громадськості.

У наведеному контексті ми повністю поділяємо позицію Р. Короткової та Ж. Петровича [6], які зуміли аргументовано довести що на основі волонтерської діяльності можна домогтися розв'язання проблем різних вразливих категорій населення. Провідну роль відводимо дослідженню О. Кін [5, с. 207], яка наголошує українська студентська молодь у період з 2015 до 2022 р.р. активно брала участь у волонтерській діяльності за такими чотирма основними напрямками, як-от: реалізація соціальних програм, поширення знань, проведення конференцій, фестивалів й акцій (SOC, HIST); допомога незахищеним категоріям населення, людям похилого віку, організація роботи для людей з особливими потребами (MENT); викладацько-просвітницька та організаційно-виховна діяльність, організація роботи дитячих таборів (KIDS); еколого-природоохоронна діяльність (ENVI);

Однак, варто констатувати, що у час російсько-української війни на перше місце вийшли волонтерські акції, які стосуються, насамперед, допомоги (збір коштів) для ЗСУ, організації роботи з ВПО, військовим ветеранами. Як засвідчує наш власний досвід, студентів, які активно займаються волонтерською роботою можна охарактеризувати як осіб, що володіють соціальною мотивацією, мають стійкий потреби до активної участі в благодійних акціях та громадському житті своїх громад, а також уміють налагоджувати ефективне міжособистісне спілкування й готові прийти на допомогу. Якщо розглядати особистісні риси та якості студентів-волонтерів, то можемо констатувати, що вони є незалежними й самостійними, мають власну думку, активно проявляють ініціативу під час

розв'язання поставленого завдання у волонтерській діяльності.

Науковці О. Демченко та Я. Пилипенко [3], досліджуючи соціально обдарованих студентів, які виступали у якості активних суб'єктів волонтерської діяльності, зуміли виокремити найбільш значущі мотиви, якими послуговуються студенти-волонтери під час реалізації волонтерської діяльності. Так, науковці до найбільш значимих мотивів віднесли такі:

- по-перше, розвинуте почуття громадянського і морального обов'язку;
- по-друге, емпатія та бажання допомогти іншим людям;
- по-третє, сформована потреба у відчутті власної потрібності (вагомості);
- по-четверте, можливість отримати визнання в соціумі чи повагу в конкретній соціальній групі (громаді);
- по-п'яте, зреалізувати бажання розширити власне коло спілкування та при цьому знайти нових друзів-однодумців та колег;
- по-шосте, задоволення потреби у підвищенні соціального статусу;
- по-сьоме, реальна можливість отримати новий практичний досвід;
- по-восьме, вдосконалення комунікативної компетентності та розвиток організаторських здібностей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Таким чином, волонтерська діяльність виступає вагомим чинником самореалізації активної студентської молоді, в основі якої лежить налагодження ефективного міжособистісного спілкування, надання допомоги на безоплатній умові тим категоріям населення, які не можуть самотужки розв'язати свої проблеми. Участь у волонтерській діяльності має позитивний вплив на емоційну сферу та мотивує до самовдосконалення, а також дає змогу ініціювати та позитивні суспільні перетворення в нашій державі. У нашому розумінні активна участь майбутніх соціальних працівників у волонтерській діяльності матиме вагомий позитивний вплив на формування мотиваційного компоненту професійної компетентності, а також суттєво підвищить їхню соціальну активність в освітній та виховній роботі. Наші майбутні публікації будуть стосуватися висвітлення практичних механізмів активізації волонтерського руху.

Список використаних джерел:

1. Голуб В. Л. Ключові поняття та категорії державного управління у сфері волонтерської діяльності. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. С. 25–30.
2. Дейчаківський М. Роль громадських організацій в Україні. *Громада*. 1995. С. 10–24.
3. Демченко О. П., Пилипенко Я. Р. Соціально обдарований студент як суб'єкт волонтерської діяльності. *Зимові наукові підсумки 2017 року : тези доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції : Ч. 2. Дніпро : НБК, 2017. С. 39–45.*

4. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 за №3236-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>

5. Кін О. М. Розвиток волонтерської діяльності студентської молоді України наприкінці ХХ століття. *Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць*. Харків. 2015. Вип. №50. С. 201–212.

6. Короткова Р. І., Петрочко Ж. В. Підготовка соціальних працівників до роботи з волонтерами : [методичні розробки до програм «Діди Морози-волонтери» та «Інтерактивний театр»]. К. : Вид-во Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2001. 60 с.

СЕКЦІЯ 2. Соціальна робота: концептуальні засади і трансформація в сучасних умовах.

Галина Адам'як

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Світлана Калаур,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАЛАГОДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ З НЕПОВНИХ РОДИН

Постановка проблеми у загальному вигляді. Різкі соціальні зміни, що виникли в Україні в останні роки надзвичайно ускладнили соціальну допомогу та соціальний захист українських родин. Відзначимо, що повномасштабна російсько-українська війна також внесла суттєві зміни як в соціальну роботу в цілому, так і в структуру соціальної роботи з різними категоріями сімей.

Поділяємо позицію науковців (І. Зверєвої, С. Калаур, А. Капської, І. Козубовської, Н. Олексюк та ін.) у тому, що сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група виступає посередником між особистістю і суспільством в різних сферах його життєдіяльності, а також є одним із найбільш впливових факторів соціалізації. Саме сім'я «виступає як перший виховний інститут, у ній закладаються основи моральності, формуються норми поведінки, розкриваються внутрішній світ та індивідуальні якості особистості» [1, с. 7]. Саме сім'я створює обстановку, яка є найбільш сприятливою для фізичного та духовного розвитку дітей, а також для самопочуття всіх дорослих її